

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: *Csiszár József.* —

1. Számtani kérdés.

Négy szám aritmetikai haladványt képez, mind a négy szám sorozata 880. A két középső négyzeteinek különbsége 39. Melyik e négy szám?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik község az, a melynek régi vára Susak felett egy hegyfokon áll s a Fiumara völgye felé függélyesen esik? Három rondellával és négyszögletes bástyával van megerősítve.

3. Történelmi kérdés.

Ki volt az a cserkész vezér, a ki a törökök által pénzzel és fegyverrel támogatva Kachetiába tört be, de aztán megveretett? Weden erődnek az oroszok által történt elfoglalása után Ghunib fellegvárba vonult vissza. Kinek adta meg magát és mikor?

4. Természetraxi kérdés.

Melyik növény az, a melynek virága sötét ibolyaszínű s karimája belül azurkék? Gyökerét keserű thea keverékhez és tincturához használják. Melyik rendbe tartozik?

5. Vegytani kérdés.

Mi a neve és képlete azon savnak, a melyet úgy állítanak elő, hogy a phenolnatriumot hevítik, szénsavat vezetnek át rajta és az így képződött nátrónból sósavval választják ki a kérdéses savat? Milyen színű?

Képrejtvény.



Megfejtési határidő: decz. 20.

A 48-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése: *Számtani kérdés:* 17, 21, 25, 29, 33, 37, 41, 45, 49. — *Földrajzi kérdés:* Szent-Anna tó; partján van a Szent-Anna kápolna. — *Történelmi kérdés:* Protesilaos. Laodameia egy napig volt felesége. Hektor ölte meg s halála után neje kieszközölte az istenektől, hogy férje

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest. VI., Aradi-uteza 8.

3 órára visszajöhessen a földre s midőn újra meghalt, neje is követte az alvilágba. — *Természetraxi kérdés:* Csikos papsípka (evonymus europaeus), az ebsé-félék (frangulaceae) rendjébe tartozik. Magvából égető olajat ütnek. — *Koczkarejtvény:*

d e r ü
E g e r
r e g e
ü r e g

A 48. számban közölt fejtörő kérdések megfejtői: Lupis Gyula, Hodács Ágost, Hegedüs Ferencz, Mészáros Béla, Lajtos Ferencz, Szendrey Béla, Dénes Bertalan, Kaufmann Sándor, Csarada Kázmér, Nagy Vazul, Kerbler Lajos, Takács Károly, Szilágyi Lajos, Pataky Antal, Ferenczy Zsigmond, Lampert János, Kun István, Bernáth Béla, Lovassy Sándor, Weisz Henrik, Klein Ignác, Mayer Frigyes, Weisz István, Cserey Ferencz, Tamaskó Lajos, Wiedermann Sándor, Udvardy Jenő, Gál Sándor, Miklósy Gyula, Nyárády Aladár, Kőváry Pál, Réder Károly, Vogl János, Vida Lajos, Szepesy Géza, Kis Jenő, Oberhammer Károly, Harasztly Béla, Szomjas Lajos, Baka János, Antal Károly, Bäder Gusztáv, Schmolcz Jenő, Groszman Oszkár, Dráveczky Elemér, Kulesár Kálmán, Baumann Jenő, Weisz Manó, Marikovsky László.

A könyv jutalmat Schmolcz Jenő nyerte el Pécsen.

Szerkesztői telefon.

K. P. A Brutus és Cassiust megkaptuk, mihelyt időnk lesz rá, elolvassuk. — *Kopasz.* A vers jönni fog, csak türelem. Az értekezést nem közölhetjük, mert olyan tárgy dolgozatokkal, minő az volt, bőven el vagyunk látva. Üdvözet. — *L. M.* Budapest. Köszönjük az értesítést, de azt a pár sort nem érdemes közzétenni. Az egész gyűlés lefolyását írja meg s küldje be. — *Cs. Kálmán* Budapest. A versekben van hangulat, alkalmissal besorozzuk. — *L. t.* Tessék máskor direct a kiadóhivatalnál előfizetni. A fejtörő megfejtésre mindig nyolcz nap van, tessék csak utána nézni. A lapot a kiadóhivatal mindig szombaton expedálja s mindenki megkapja vasárnap, az ország legtávolabbi vidékein hétfőn reggel. Ha önök kedden kapják, annak más lesz az oka, nem a kiadóhivatal. — *Schwarz J.* Nagyvárád. Egyéb felvilágosítást nem adhatunk mi sem. Forduljon az eladóhoz. *Kiváncsi.* Az első hó című cikket a szerkesztő írta. Csillag alatt mindig ő ír. — *Newton* Pécs. Szívesen vesszük, ha jó lesz.

A lap szétküldésére vonatkozó felszólalások, cím-átváltoztatások s előfizetési pénzek nem a szerkesztőségbe, hanem a kiadóhivatalba (Teréz-körút 23.) küldendők. Több kérdésre a jövő számban.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiun tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-uteza 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Berzsenyi Dániel.

(*) Deczember 8-án leplezték le Berzsenyi Dániel szobrát Szombathelyen.

Egy század mult el, amióta a magyar Horatiust nekünk adta az ég, egy fél századnak kellett eltűnnie, hogy a nemzet megkoszorúzza egyik legnagyobb poetáját.

Ha kezeitekbe veszitek Berzsenyi verseit, azt fogjátok mondani: «Nem nekünk való mert nyelvét nem értjük, versét nem élvezzük!» Igazatok van! Berzsenyi csak korának volt költője. A táblalírós század elején azon a nyelven beszélt minden magyar, a ki magyarul tudott beszélni, a melyen a vasmegeyi nemes verseit írta. Ha más nyelven ír vala, kortársai nem értik meg őt, nem tudott volna hatni nemzetére, a melynek nemessége azon a ponton állt, hogy égető szükség volt füleibe dörögni a «Romlásnak indult hajdan erős magyar»-t. S mert az más világ volt, mint a mienk a század végén, ezért nem értjük a nyelvét, ezért nem élvezzük a versét. Hol volt akkor a magyar ritmus? Egy-egy eltévedt népdalban, — de nem a költők versében. Legfeljebb a nyugoti versformának volt némi jogsúltása a görög-latin hexameterek, alkaiosi asklepiadesi s sapphó féle versek mellett. Persze hogy nem kell nekünk ma már a görög versmértékben írott vers, mert még ritmusában is érezzük a mienkkel ellenkező görög élet lüktetését, a mely egy cseppet sem modern, egy cseppet sem nemzeti.

Akkor jól tudtak az irni-olvasni tudó emberek latinul, hiszen a diétákon latin dictiókat tartottak s a legkedvesebb könyvük Vergilius, Horatius és az édes száju Ovidius versei voltak. Mindenki ismerte a faunokat és driadokat, minden falu határában a Helicon bokraiban énekelték a madarak, hegyeinken

vad boreas zúgott, a ligetekben pedig lágy symphonia szállt a magasba. Ezt akkor nem lehetett másképp mondani, csak így: s a ki így tudott beszélni, az szólt a szívekhez.

Ma azonban már nem érti meg a latinul tanulni csak igen kevésbé szerető ifjuság Berzsenyi verseinek e kifejezéseit. Commentar nélkül nem is értheti, mert nyelvünk azóta óriási lendületet nyert, új és jó kifejezéseink száma nagy mértékben gyarapodott, ezek közt aztán minden latin szónak akadt néha jó, néha kevésbé jó magyar szava. Ha Berzsenyit akarjátok olvasni, vagy jól kell ismerneket a klasszikus költőket, vagy magyarzó jegyzetekre van szükségetek. Így aztán értjük, hogy nem nagyon vágyódtok Berzsenyi versei után. Csak az marad ezekben örök, a mi benne nemzeti volt, a mi örökké élő eszme: az igazi hazaszeretet, az erősen lüktető magyarság, a hazáért égő hofi szív!

A legszebb óda, a legszebb imádság, a mit magyar költő irt, mégis a «Fohászzkodás» marad: szebben, őszintebben magyar költő még nem irt imádságot, mint Berzsenyi. Ezt a nagy idők végeiglen nem fogja elfelejteni a magyar. Lehet, hogy egy jövő generatio már nem fogja olvasni sem Berzsenyit, de a «Fohászzkodás»-t s a «Romlásnak indult hajdan erős magyar»-t megsemmisíteni semmiféle modern áramlat sem lesz képes. Berzsenyi halhatatlanságát hirdeti a szombathelyi szobor, melynek emlékéhez, mai számban közöljük, hogy az ifjuság vegye fel szavalni való darabjai közé a nagy költő emlékezetekor tartandó gyűlésein ezt is, mert az ünnep csak alkalmas vonatkozásu darabok előadásával lesz igazán szép és méltó megemlékezés a halhatatlan költő iránt.

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

Minden lövésük talált.

Washington kocsin állott, alakja messziről meglátszott.

— Mit gondol, ezredes ur, — mondá egy angol őrnagy, — kiküldjem a francziák ellen skót katonáimat?

— Igen, őrnagy, ez a legalkalmasabb pillanat. És te, Nikunthas, te kíséred el a skótokat, hogy a te fedezeted alatt előtörhessenek.

— Teljesíteni fogom parancsodat, — válaszolt Nikunthas és azzal embereihez sietett.

A másik oldalon meg Bob dolgozott lakadatlan erővel; fivére, a szegény Ned, hamar belejött ebbe a munkába és jó szolgálatot tett Bobnak.

Már a sáncz mögött is sok volt a sebesült és halott, de azért nem csüggedtek; mindnyájukat megvigasztalta Washington nyugodt magatartása.

A skótok éppen összeakartak tűzni a francziákkal, midőn egyszerre, akár csak a földből bujtak volna elő, megjelent egy sereg seneka és néhány zászlóalj francia. A nagy füsttől nem lehetett észre venni közeledésüket.

Vad ordítás közt rontottak a senekák az ellenségre.

Nikunthas elkiáltotta magát s társai rögtön követték őt felemelt bárdjaikkal.

Nikunthas a senekák főnöke ellen tört; ennek baltája Nikunthas mellett repült el, Nikunthasé azonban mellébe furódott.

Óriási zaj s zavar támadt erre.

A vörshörűek kézzel s baltával küzdöttek, a francziák a skótokra törtek, akik szuronyal védték magukat, ami azonban, tekintve a francziák túlnyomó sokaságát sokáig nem tarthatott. A sánczokról dörögtek az ágyuk, ropogtak a puskák, a francziák mindamellettt már egészen a sáncz mellé jutottak.

Nikunthas már kétszer megsebesült de azért tovább harcolt; az ő példáján buzdultak harczói.

A skótok szilárdan állták meg helyüket. Washington a sánczon járt körül s kitartásra buzdította embereit.

Vége a derék skótoknak és Nikunthas embereinek is mégis csak hátrálniok kellett a francziák újabb és újabb csapatai elől; már azt hitték az angolok, hogy a mai nappal újabb vereséget szenvedtek.

De ime! egyszerre iszonyu hadi láрма hal-

latszott; a küzdelem egy pillanatra szünetelt, — a miamis főnökök emberei rohantak le a dombról és egyenesen a francziáknak estek.

Ropogva süttették el puskájukat a francziákra, ez a skótokba új erőt öntött, végső erővel küzdöttek, a francziák csakhamar hátráltak a váratlan támadásra.

A senekák is menekültek a miamik elől, kiknek élére most Nikunthas állott. A sánczból is elvonultak lassankint a francziák. Washington egyre-mondogatta embereinek:

— Lőjjetek, de csak higgadtan, hogy minden lövéstek találjon. Tüzérek csak rajta!

Lövés után lövés dördült el; a skótok keményen tartották magukat, menekülő francziákkal volt tele az egész térség.

Nikunthas, újabb és újabb támadásokra sarkalta indiánjait.

Most maga Washington is belevegült az elkeseredett küzdelembe; két zászlóalj felkelőt vezetett.

— El kell pusztítanunk, emberek, a francziákat, vagy pedig újból kezdenünk a küzdelmet.

— Csak vezéreljen bennünket, ezredes ur, küzdünk mi a végsőig.

Gyorsan törtek előre.

Csak itt-ott találtak még ellentállásra; midőn a vörös bőrű szövetségeseik látták, hogy a francziák vereséget szenvednek, sietve vonultak vissza.

Midőn végre Dieskan tábornok is elesett, misem tarthatta vissza már a francziákat, kik hanyatt-homlok rohantak a erdő felé. Egészen az erdő mellett egy kised francia csapatot vett észre Sir Richard, mely erősen tartotta magát a miamikkal szemben.

Sir Richard Brissac marquist pillantotta meg a francziák soraiban.

— Az Isten szerelméért, mentsük meg a derék Brissacot, hisz neki köszönhetjük, hogy életben maradtunk.

Ebben a pillanatban jött Nikunthas egy jókora sereg indiánnal.

— Nikunthas mentsd meg ezeket a francziákat — mondá Sir Richard — engem és John atyját ők mentették meg.

Nikunthas elkiáltá magát, emberei megállottak.

Mielőtt még tehettek volna valamit a francziák érdekében, ott termett Washington és így szólt Solyomszárnyhoz:

— Nikunthas, hívd vissza harczosaidat, hiába való volna az a sok vérontás, majd fogságba ejtjük a francziákat.

Washington oda lovagolt a küzdő francziákhoz és harsány hangon kiáltotta:

— Adják meg magukat, minden bátorságuk s hősiességük nem használ már semmit.

A francziák megadták magukat. Sir Richard odafutott Brissachoz, karjaiba szorította őt s így szólt:

— Ön foglyom és egyszrsmind vendégem.

A francia tiszt leerve adta át kardját Richardnak, aki őt mindjárt a táborba vezette, hogy minden veszélytől megóvja.

Francziát már nem igen lehetett látni. Washington győzelme teljes volt.

Egybe hívta a rendes katonaságot, a felkelőket és Nikunthas embereit és azután így szólt az egybegyültekhez.

— Embereim, tudjátok meg, hogy Tanacharisson fia, Nikunthas mentette meg a gyarmatokat a francziáktól. Fogadja ő és bátor harczosai a király nevében köszönetemet. Nikunthast nem fogják elfelejteni az angolok. Ezután kezet szorított a miamik királyával.

Háromszoros hurrá követte Washington szavait.

Ezután a győztes harczosok letelepedtek a táborban, tüzet raktak és vig lakomát csaptak a kivitt diadal örömére. Embereink a sáncz mellett találkoztak egymással. Bob és Ned is odajöttek a többihez.

— No Maszta, ez aztán megint volt situáció, nekem csak az a hidegvérű ezredes és Nikunthas tűnt fel, minden ettől a két embertől függött. Gondoltam hogy ez lesz a vége.

(Vége következik.)

„Himfy“ és a Lilla-dalok.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

A Himfy és Lilla-dalok még egy sajátságot tüntetnek föl. A Lilla-dalok egy érzelem nyiladozását, kifejlését és keserü végét adják; «Himfy egy eljátszott szívviszony postludiuma, mely később kejesen megújodik. Az érzelmi fokozat megfordított és ellentétes bennük. Kisfaludy reménytelen érzelmét zengi az elsőben, de mégis üdvvel és boldogsággal végzi. Csokonai viszonya ellenkezőleg kezdetben örvendetes, azután orvosolhatatlan bánatot hoz fejére. Eppen ebből következik, hogy Csokonai dalaiban több az igazság és azért a valóság erejénél fogva jobban megragadnak a Himfi-énekeknél. A «Boldog szerelem» ugyan merőben igaz hangokat zendít meg, de a «Kesergő szerelem»-hez nagyrészt képzelődés szolgáltatott alapot, úgy, hogy a második rész nagyjában ennek palinódiáját képezi. «Az érzeméneitől elragadtatott szívnek szavai és a felhevült fiatal elmének tündéres álmodozásai nyilatkoznak itt, erősíthetjük Kisfaludy saját szavaival.

Az ellentéteesség dacára párhuzamba állíthatjuk a két ciklust. A «Kesergő szerelem»-nek megfelel a Lilla-dalok szomorú része, sőt még a derültből is számos részlet, a mennyiben Csokonai, jöllehet birta Lilla szívét, örökké kétség és remény közt hánkyódott, boldog volt és mégis szenvedett. Nála tehát nincs

meg az uralkodó érzelemnek ama szimmetriája, mi Kisfaludyt jellemzi.

A «Kesergő szerelem» előhangjában a költő végigfut gyönyörű ifjúságán. Akkor még nem gyötörték a gondok,

Szabadon és kedvem-telve
Éltem egykor napjaim,
Vigan lejtve s énekelve
Üzém kicsiny bajaim.

Ugyanigy szól Csokonai «Első szerelemérzés»-ében:

Ifjúságom reggelében
Szívem bút nem szenvedett,
Mig a tündérek kertjében
Lepkemódra repkedett.

Érzelméi azonban működni kezdtek s ő érezte az érzelem kinjait «Mint a szarvas, kit megére a vadász mord fegyvere» menekül előle, de hiába. Liza kegyetlen s ő sajtó kebellet ment a harezba, majd a fogságba. — Csokonai is szenved, de ez neki eleintén, mivel remény kecségteti,

Mézzel elegy keserőség,
Kinnal teljes gyönyörőség.

A táj szépségei nem hogy megenyhítenék, de még növelik fájdalmait. A természet hervadása az ő bánatát jutattja eszébe; ha olajfák

alatt jár s arra gondol, hogy hajdanában egy olajág békét szerzett, tépődve kiált föl, hogy neki még egy olajerdő sem adhatja vissza lelki nyugalmát.

E tekintetben a debreczeni költő is megegyezik vele. Mindketten Rousseau-nak «Rétournous a la nature» elvét igyekeznek megvalósítani. Gondolataikat, belső világuk rendüléseit a természet kiemelkedő mozzanataihoz fűzik, vagy abból bonyolítják le. Különösen Kisfaludynál válik ez szinte modorossággá. Csokonait is hasonló tere huzták hajlamai. Ennek ő már előbb is tanuságát adta, átültetvén Kleist «Tavasza»-át e természetfestő költeményt, végtelen részletezésével, széles epikai csörgedezésével. Természetszeretete nyilvánul meg «Az esztendő négy szakaszáról» szóló takaros szonettében. — Áradozva írja le, hogy Lillának alakján tavasz virul, az ő szive nyár tűzes hevében ég. De csakhamar ősz borúja ereszkedik arczára, mert Lilla szívébe fagyos tél szállott.

Nézzük, e részben mily rokonvonásokra akadunk náluk. Mindkettőjük érzelme mély, égető és ellenállhatatlanul tör ki;

Nevét szerte irogatom
A bükk- s hársfák kérgére,
S mindenütt megtanitgatom
Az echókat nevére.

vallja meg Kisfaludy. Csokonai is hasonló hurokat penget.

Kiáltozom fünek-fának
Kedves nevét itt Lillának.

Megegyez még a szakadatlan kesergésnek költői képbe való öltöztetése. Csokonai a «Tanúlvolt liget»-ben ékes szólóan festegeti könyhullatását:

Ezen magános rejtekemnek
Mindennapos harmatjai
Az én kiszáradt két szememnek
Saját könyhullatásai.

Himfi röviden, de hatásosan fejezi ki:

A pataknek sirmimmal
Bővitem most vizeit.

A kinzó féltékenység szintén egyaránt jajdul föl náluk. A Himfy-dalok íróját láz lepi meg, ha arra gondol, hogy

Szép szemei ott ragyognak,
Talán hajh! egy más boldognak.

Lilla dicsőítője meg keserű lemondással sóhajlja:

Ő pedig ül más ölébe
S nem is jutok tán eszébe.

Ama kétszáz dalban, mely a kesergő szerelmet örökíti meg, az érzelmek minden hullámzását oly aprólékos lélektani hűséggel tárja elénk a költő, mely Csokonainál példátlan. Az egész dalfüzéren busongó hangulat vonul keresztül, mely sohasem csap szertelenkedő panaszkba. Szinte elégiai közepszeren tartott érzelmek szólnak felénk. — Csokonai Kisfaludyt fölülmúlja abban a tekintetben, hogy a szenvedély magasan szárnyaló nyelvét jobban meg tudja szólaltatni. Holtalálunk «Himfy szerelmei»-ben olyan helyet, mint az «Utolsó szerencsétlenség», a csalódott imádat ezen önmagát tépdeső dala? Kisfaludy csak akkor emelkedik a páthosz magaslatára, midőn a «Kesergő szerelem» befejezésében, küzdéseinek czéltalanságát látva, kitör:

Eredj lélek, halj meg óh szív!
Te utolsó cseppedig hív!
Vad kedvéhez tedd ezt még:
Vajha feledded volna rég!

Pedig ezen helylyel éles ellentétben áll azon részlet, midőn a reménnyel menti ki, hogy «ennen keze nem kergette ki lelkét fogházából.»

Csokonai lelkébe sokkal mélyebben hatott a fájdalom töre. A halálgondolatok őt is kerülgetik, de ő egy remek dalában elodázza a «sima szájjal kecsgetető» reménységet:

Hagyj el, óh Reménység,
Hagyj el engemet!
Mert ez a Reménység
Ugyis eltemet.

és vérző szívvel bár, de eltökélten kimondja:

Kedv! Remények! Lillák!
Isten veletek!

Nem is hangzik lantjáról többé dal csalfa Lillájához. Csak midőn költeményét rendezzi, a «gróf Erdődyné ő nagyságához» irt bevezető ajánlatban zendül föl előtte fájón a multak emléke:

Itt, hol előlni próbáltam
Lilla emlékezetét,
Minden zúgban föltaláltam
Mennyei tekintetét.

S azt olvastam minden fánál,
Azzal csörgött minden hab:
Nincs szebb teremtés Lillánál
S nálam boldogtalanabb.

De férfiasan magába fojtja a bút és a komikai éposz felé fordul. Mily különbség közte és Kisfaludy közt, ki csak, miután a boldog szerelem valamennyi gyönyörűségét elénekelte, csap fel a romantikus várak lelkes magasztalójának!

A «boldog szerelem» Kisfaludy költőilényének legeredetibb terméke, melyhez a színeket nem vette, nem is vehette Petrarcatól. Mindazonáltal egészében kevésbé sikerült az első résznel. Bukkannak föl ugyan örökszép, az üdv mámoros: érzetétől ujjongó dalocskák, mint:

A bereknek gyors kaszási
Már utolsó vágának;
Az árnyékok óriási
Hosszuságra nyulának,
Mink ott járunk, meg-megállunk
A rét magas fűében;
S hogy a bürün által szállunk
A folyamnak mentében,
A vízbe letekinttünk
És alattunk és felettünk
És bennünk is a menny volt,
Szívünkben szent tűz lángolt;

azonban a tárgy egyformasága miatt, monoton, közbe-közbe széles refexiók, életbölcséleti fejtegetések tolnak. Leírja terjengős részletezéssel életét, idylli örömeit, gazdálkodását, nemesi telkét, vadászatait, sőt még olvasmányainak is szentel egy éneket s földicsér nem kevesebb, mint 13 költőt.

A selejtességnek Csokonainál nyomát sem találjuk. Boldog, nyugodt érzelme neki sohasem volt oly értelemben, mint Kisfaludynak, hisz még gyönyörébe is emésztő kételyek elegyednek.

Édes mézharmattal kecsgetet
A nyíló rózsá ajakán,
De hátha még halált csepegtet
Szívemre, hogyha meg nem szán?

Ennek folytán nem esik az egyhangúság végletébe s a fölvert motivum kikerekítése nem enged neki időt kitérésre, elcsapongásokra. Lilla dalaiban minden sor lényeges, ezekre nem idézhette volna rá Kazinczy a csipős sententiát: «Tűzbe felét!»

A «Boldog szerelem» hangulatában észrevehető változás történik. Kisfaludy Rousseau tanait most már csak a természetkedvelés keretében vallja («Óh természet mily becsesek kellemeid s áldásid!») egyebekben bizonyos horáciusi epikureizmus lengi át dalait. A mulandóság, a természet haldoklása most már nem sebhedt szívére emlékezteti, hanem az élvezetek szapora fölhasználását sugallja neki:

Éljünk szívünk- s lelkünkkel
Mert mi is így megyünk el

Akár csak a «dum loquimur fugerit invida aetas: carpe diem!» elvét hallanók.

Csokonai sorsa változtával a töprengő rous-

seai szellem karjába veti magát. Mint Kisfaludy — ki a «Kesergő szerelem»-ben unalomig elismétli a hasonlatot maga és Saint Preux a «Nouvelle Héloïse» hőse között — ő is kifakad a sors ellen, világgyűlölő akar lenni, félre szándékszik vonulni az emberek elől («A tihanyi visszhanghoz»):

E szigetnek egy szögében,
Mint egy Rousseau Ermenouvillében,
Ember és polgár leszek.

Két oly terjedelmes lyrai gyűjteményben, mint a «Himfi szerelmei» és a Lilla-dalok, lehetetlen, hogy egyes-egyedül a szerelem érzete foglaljon helyet. Szükségképen a kor mozgó eszméinek is meg kellett bennük jelenniök. Kisfaludy a «Kesergő szerelem» harmadik énekében elegikus vágyódást ereszt meg a békéért, a «Boldog szerelem»-ben pedig, mint nemes hazafi tünik elénk:

Egy istenem, egy a hazám,
Érzi szívem s ezt vallja szám!

Csokonai szintén, bár nem ir lyrai regényt, talál arra alkalmat, hogy érzelmes költeményei közé egy lelkes dalt csusztasson be a «Békekötésre», melyben a lendületes bordalköltő is némileg megnyilatkozik.

Nem nyernénk teljes képet szerzőinkről, ha előadásukról és verselésükről meg nem emlékeznénk, annyival is inkább, mert külső és belső forma olyannyira együvé olvadnak mint a test meg lélek s mert az előbbi is gyakran tükre az egyéniségnek. — Ők e tekintetben is korszakot alkotnak. Egyikük sem csatlakozott Kazinczy irányához; azon voltak, hogy a kiesztergályozott nyelvet józan módra tovább fejlesszék.

Kisfaludy kiválóbb nyelvművész Csokonainál. Kifejezései simán, mintegy önmaguktól folydogálnak. Lágy, olvadozó, de el tudja találni az érdes hangfestést is: «Mars vad dühe bont, dönt, dül, vág». Ellenben Csokonai sokszor küzd a nyelvvel, póriasságok rikitanak nála, melyeket a kényes izlésű Kölcsey annyira megró. A magyarossággal sem áll erős lábón, minthogy idegen szavakat, mint: conczert, pauza, trucezol, dupláztat, kantus, bőven hintegtet, mit Kisfaludy csak akkor vesz igénybe, ha mythológiai, vagy idegen unatkozási hasonlatokat használ.

Előadásuk a szépség magas fokán van. A mennyiben a természethez kötik eszméiket, dalaik csak úgy hemzsegek a pazar képektől. Kisfaludy nem egy hasonlata vált közkeletűvé. Ő gazdagabb és csillogóbb Csokonainál, de

sokszor ismételi önmagát, mi társánál sohasem esik meg.

Himfi egyik dalából a hasonlat sokszor át-nyúlik a másikba, mi a szerkezetet nem kissé lazítja. A 19. énekben huszonhét strófán át festegeti Lizának külső és belső bájait, — holott Petrarca ezt elvégzi egy rövidke szonettben. Ezen árnyoldalától Csokonai sem ment. «Versengő érzékenység»-ében terjengős mesterkétséggel írja le öt érzékének sovárgását Lilla után.

Kisfaludy verseit bájos köntösbe bújtatta. Az enyhe délszaki táj madárdala és suttagó szel-
lője közt született a Himfy-versszak, melynél dallamosabb forma előtte nem létezett. Tizenkét sorból alakul, ezen rímkeplet szerint: ababededeeff; olyképen, hogy a nyolcz első sor páratlanjai 8, párosai 7 szótagot foglalnak magukban, az utolsóelőtti kettő 8, az utolsó pár ismét 7 tagot foglal magában. Az egésznek trocheusi lejtése van.

A Himfy-strófa Petrarca melódikus szonettjeinek hatása alatt keletkezett. És valóban, szerkezete takaros, logikailag kapcsolt és epigrammai fordulatossággal bír. Vegyük szemügyre a «Kesergő szerelem» 27. dalát. Előzménynyel kezdődik:

Ott, a hol én nevelkedtem
Egy dombról egy patak folyt:
Hányszor ott nem estvéledtem!
Éltem akkor boldog volt.

A tétel illetően fölállítása után egy hasonlatot következményt von le:

Vigan, mint a völgy öblében
Ama patak csordogált,
Az ártatlanság ölében
Életem úgy folydogált,

Most következik a fordulat, mely az értelem felfüggesztésében nyilvánul.

Ez idők az örökségbe,
Mint a vizek a mélységbe,
Lefolytanak!

Ennek alapján csattanós rövidséggel, tanulság alakjában adja meg a kielégítést:

Halandó;
A jó hamar mulandó!

E szép versalaknak van azonban egy javíthatlan hátránya: az egyhangúság. Azonkívül valószínű Prokrustes-ágy, mely sorompóba szorítja a költői ihletet. «Az elme ráunatkozik az egyforma tensióra, ráunatkozik arra, hogy a strophának tagsoraiból a rithmusnak fordulását előre tudja, mikor lesz kénytelen a poéta érezni megszűnni» mondja rá találóan Csokonai, ki a verselésben túlszárnyalja Kisfaludyt. Ő a mértékes-rimes verselést tökélyre juttatta. Ugy rövid, mint hosszú verssorokban csudálatos könnyedséggel mozgolódik. Versei közül nem egy dallá lesz az olvasó ajkán. A «Reményhez» írt dalnak élénken lüktető rhytmusa akár Vörösmartyknak dicséretére válhatnék.

Földiekkel játszó
Égi tünemény,
Istenségnek látszó,
Csalfa, vak remény,
Kit teremt magának,
A boldogtalan,
S mint védangyalának,
Bókol untalan.
Lilla száddal mit kecsegtetsz?
Mért nevensz felém?
Kétes kedvet mit csepegtetsz
Még most is belém?
Csak maradj magadnak!
Biztatóm valál;
Hittem szép szavadnak,
Mégis megcsalál.

Mindezekben megismertünk a magyar renaissance két legjelesebb szerelmi lantosával. Mindkét költő mélyes és igaz érzelmeket zeng, mindkét dalkoszorú tisztán visszatükrözteti a kor jellemét, Kisfaludynál több az ábránd, Csokonai a való szilárdabb alapján áll. «Himfy szerelmei»-ben több a kellem, a Lilla-dalokban az erő; azok inkább szórakoztatnak, ezen jobban megilletnek. Kisfaludy a nyelv bájainak szerencsésebb tolmácsolója, Csokonai a verselés avatottabb mestere.

Hogy Kisfaludy annyi babér részese lehetett s hogy Csokonai oly boldogtalanul pusztult el: az a sors szeszélyének beláthatatlan játéka. Az utókor ítélőszéke előtt egyenlőképen állanak. A mely nemzet berkében két ily csalóány zengedezett, az nem eshetett csüggedésbe költészete jövője fölött.

Kemény Aladár.



BERZSENYI.

(A szombathelyi ünnepen szavalta a szerző.)

Berzsenyi! a Kemenes szeliden hullámolt
Keblen andalgó utjaimon pihenék.
Mebolygattam örökzöld erdeje titkát,
Bús dalodat vajjon árnya zokogja-e még?
Messze sötétlő Ság tetején merengve,
Szent labirintjainak megihlete csendje,
A hervadt ligetek holt díszait ottan
Nyomdokodat kereső léptekkel
Sorra tapodtam.

Szárnyra kapott lelkem tovalengett aztán,
Kék hegyek ormain át, végig a Te utadon.
Látta a sáskoszorú nimfákat, amint lenn
Fürdeti tükrében nádligetes Balaton.
Egy-egy bolygó hang megütött suhanva,
Tán a lesbosi lantnak egy árva hangja,
Rád lelek és Kupa földjén, Nikla magánya
S lelkem igézi ölelve Szafló
S Alkeosz árnya!

Mélyen, lágyan zúgnak a laurus-erdők,
Alomban nyugoszik a zefir és boreás;
A csermely violás völgyén pihene
Egy heverő Arkász Pán-dalokat furulyáz.
Bús magyaroknak harsog éneke távol,
Honfi erényre isznak bükkfa-kupából,
Vén lugasoknak sóhaj futja be hosszát,
Esdeklő szerelem dala búg ott
Lolli, tehozzád.

Büvöletes csend vágja el ezt a képet,
Vérvörös égálgán szürke vihar kavarog.
Mult düledékinek állasz égmagas ormán
S szózatodon csüggnek hajdan erős magyarok,
Lelkők húrját zengeti kobzod húrja,
Régi magyar kar menyköve villog újra,
Vérzivatar szele szántja az ősi hantot,
Sast nemző sasokat ver fészkeiből fel
Berzsenyi, lantod!

Állj fenséges alak! s dadogó apródod
Kis koszorúját vedd ünnepi áldozatul.
Gyermeki kéz kötögette szárait össze,
S nézd csak: a Te kerted régi virágaibul.
Szomszéd Rába ligetjében kötötte,
Gyámola érczrokonod volt: Téth szülötte;
Véle susogtunk rólad sok szelid éjjel,
Eljövét is még ram tekintett, —
Tán testvérüdvözetet intett
Erre kezével.

S Róma ledőlt bár és Babilon leomlott,
Nézd, rongált Buda ép, tornya ragyog magasan,
Romlásnak indult fala áll Sionként,
Mert ezeresztendős talpköve, támasza van.
Ércz-szívedért a valót ha ma visszacsérélnéd,
Mint zengnéd, hogy: nemzedet istene él még!
Oh, mint hullana szent örömdobban e tájra
Átmelegült szobrodból buzgó
Könnyeid árja!

S hasztalan is rejt pároszi kő mögé el
Cziprusfedte mohos sirba a niklai kert,
Hasztalan állanak őrt megnőtt jegenyéid,
Lelked százéves számkivetése letelt.
A koporsóból, hol a hajnalat várod,
Nap-nap után bölcsődbe visz édes álmod,
És a szülőföld képei felkeresnek:
Látni szeretnéd ringató földjét
A Kemenesnek . . .

S érzbe-fogant fiad im hazajött valóban!
Kebleden, és anyaföld, érzde-e? Berzsenyi áll!
Áll ragyogón, tisztán az idők mohától
S himnust zeng a jelen kórusa — lábainál.
Homloka ég; a dicsőség isteni napja
Még szüzi csókja varázsával felavatja;
S márvány számolya mentén körbe járva
Tömjént hintegetünk lelkünknek
Kész paraszára.

Állj fenséges alak! szemed érczürébe
Éjjel fényt adnak Aether Uránjai majd.
S látod a tábort felgyülekezni ismét
És dobogó szívvél kezded el újra a dalt.
Mig körülöttesz nesztelen éji árnyak,
A felkelt nemesek daliái járnak,
S csillagos éjjeleken hadad egyre toborzod:
Lágyujju zefirektől elkezd
Zengeni kobzod . . .

Szávay Gyula.



GÓLIÁT.

Teltsch szoborműve.



A KIS BORNEMISSZA.

Teltsch szoborműve.

A kis piktor szerencséje.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

— Ne mondd! — kérdezte Ernő — túl kellett adnia a kutyán?

— Azt éppen nem, de értésére adták, hogy ezután a kutya mindennemű garázdálkodásáért őt fogják szigorúan felelősségre vonni.

— Édes barátom — folytatta Ernő — ha Kripkával legközelebb találkozol, kérlek, mondd meg neki, hogy én igazán örvendek, hogy ebből a kalandból minden nagyobb kellemetlenségtől menten került ki. Kéretem egyszerűsmind, hogy valami nem igen nagy árért adja át nekem Hektort; hisz tulajdonkép ennek a kutyának köszönhetem minden szerencsém.

— Tévedsz, kedves öregem! Sorsodnak eme szerencsés fordulatát nem a kutyának, hanem tisztán a saját bátorságodnak és lélekjelenlédnek köszönheted.

Nemes szerénységgel vitte Ernő a beszéd fonálát, más tárgyra: — Mond csak Kripkának, adja nekem Hektort. Egy erdésznél majd engedelmességre szoktatják; még hü kíséremmé válik vidéki kirándulásaimnál.

Már másnap ott volt Kripka a kutyával. Kérte Ernőt, fogadja el tőle ajándékba, köszönete és megbánása jeléül. Ernő meghatottan ragadta meg a jó útra szándékozó barát jobbát és megnyugtatta őt: — Nincs mit neked megbocsátanom. A mi történt, el van feledve. Hektort, mint szives baráti ajándékot köszönettel veszem, azzal a megszorítással, hogy majdan te is el fogsz tőlem fogadni valami csekélységet.

Tizennégy hoszu, nagyon hoszu nap múlt el anélkül, hogy Ernő elküldött festményei sorsáról értesült volna. Már bele vonta gondolatait abba a hiszembe, hogy a grófné átnézte és megtartotta a csekély műbecsű dolgozatokat, mint köszönetének, hálájának tanujelét, midőn grófi szolga botlott be a kis szoba ajtaján, hogy Ernőt a grófhoz hívja.

— A gróf úrhoz? — kérde meglepetve.

— Igenis, ő méltóságához; ő kéri őnt általam, hogy délben tizenkét óraker nála megjelenni sziveskedjék.

Különös gonddal öltözött át Ernő, hogy méltó legyen megjelenésében a magas úrhoz. Pontban tizenkét óraker lépett be a palota kapuján. Jelen külseje mellett az összes cselédség más szemekkel nézett rá, mint mikor először jött ide szegényes ruhájában. Udvariasan kérték néhány percnyi várakozásra,

mivel ő méltóságának most éppen vendége van. A nevelőnő véletlenül ép most ment át az előszobán a grófi gyermekekkel, hogy sétára vigye őket. Alig pillantották meg ezek megmetőjüket, odarohantak, feléje nyújtották kacsóikat és kérve-kérték, jöjjön be velük anyuskához.

A nevelőnő hivatalból tiltakozott ez ellen, mert, úgymond Halmi urat előbb be kell jelenteni. A barátságos, hálás gyermekek azonban nem veszték el a türelmüket, hanem, mivel Ernő még mindig vonakodott, maguk rontottak be mamájukhoz, hogy Halmi bácsit bevezethessék.

A grófné szívélyesen fogadta őt és így szólt hozzá: — Lásza, kedves Halmi úr, mennyire hálásak a kicsinyek.

Ernő mentegetőzött, aztán megköszönte a grófnénak, a miért ügyüket a kapitány urral elintézte. A mint jobban körülnézett a szobában, rögtön föltűnt neki saját festményei közül kettő: nagyon kedvező helyre voltak függesztve.

— Csinos képei közül a harmadikat — magyarázta a pártfogónő — egy barátnóm, Szikray báróné esenkedte el tőlem, a ki igen nagy műkedvelő és elfogja önt nemsokára hozatni, hogy megrendeljen néhány képet. Természetesen eme képeket sem kapja többé vissza, nagyon tetszenek a férjemnek is, de ime itt jön ő maga.

Egy magas, katonás tartású úri ember lépett be. Ülővel kínálta meg a fiatal hajlongó festőt, aztán így beszélt hozzá: — Halmi úr, fogadja forró köszönetemet családom bátor megmentéséért; oly szolgálatot tett ön ezáltal nekem, a melyet egész életemben nem fogok meghálálhatni. Különbben is, ön festő, a mi engem kellemesebben lepott meg, mint eleinte gondolná. Régen keresek már egy ügyes embert, a ki elszórtan levő birtokaimat, kastélyaimat, csinos képekben örökítené meg. Elfogadná-e ön ezt a munkát?

— Ha az én gyarló munkám megnyerheti méltóságod tetszését, ezer örömmel — felelte Ernő túlboldogan.

— Nagyon jól van — felelte a gróf — a képességei felől már elég világos fogalmat alkottam magamnak. Önnek tehát néhány hónapot kellene a lefestendő helyek tanulmányozásával és a vele járó utazással tölteni. Kedves anyja jólétéről, majd azalatt én fogok

gondoskodni. Az ön összes költségeit én fedezem és majd munkáit is illően fogom honorálni. Van még valami kívánsága ifju barátom?

— Ó, a legkevésbé sem, gróf úr, csak attól tartok, hogy majd nem tudok a hozzám kötött várakozásoknak megfelelni.

A gróf nevetve válaszolta: — Hát ha nincs szava ellene, a mi alkunk meg van kötve, kezét rá!

Ernő megindultan ragadta meg a gróf kezét. Kedvencz vágya volt régtől fogva, hogy egy kis utat tehessen már egyszer ki a világba. Még a főszege szépségű Alpokban is volt egy szép vadászterülete a grófnak, a ki most. elővett egy jókora térképet, beterítette vele az asztalt és megmutogatta a pontokat, a melyeken Ernőnek majd dolga akad.

— Igaz! — folytatta a gróf — van önnek egy hasonló tehetségű barátja, a ki hajlandó lenne önnel együtt dolgozni? Ha igen, akkor vigye őt magával az én költségemen. Az ő munkáját is illően fogom honorálni. Minél előbb szeretnék egy csinos gyűjteményt összeállítani.

Ernő mindjárt legderekkab barátját, Óváryt ajánlotta, a mibe a gróf föltétlenül bele nyugodott.

Bucsuzáskor a gróf öt darab ropogós százsbankót nyomott a markába e szavakkal: — Fogadja el, kérem a küldött három szép képért. Ha pedig útra készen lesz, majd térjen be hozzám, lesz még néhány szavam önhöz.

Midőn Ernő dagadó kebellet kiért a palota kapuja alól, nem tudta jóformán, vajjon ébren van e, avagy csak álmodik. Neki úgy esett, mintha eddigi gyermekesnek hitt ábrándjai egy szép, egy meszeszerű álommal tömörültek volna. A túlboldog ifju mindjárt Óváry lakása felé tartott.

A derék fiu nem kevésbé lepődött meg, mikor a csöndes természetű Ernő úgy ugrott be a szobába és nyakába borulva így szólt hozzá: — Édes barátom, micsoda szerencse ért bennünket, mentek vagyunk immár minden nyomortól! Halgass csak ide! — és elbeszélte a történeteket.

Óváry borzasztó komoly képet vágott: — Föl akarsz ültetni öregem? — hitetlenkedett aztán.

— Nézd hát e bankókat — igyekezett őt meggyőzni amaz — azért a három satnya piktor-munkámért kaptam. A gróf ur fog anyuskámról gondoskodni, magamat pedig útra küld, amelyre te fogsz elkísérni; fedezi a költségeinket, ezen kívül külön díjazza elkészítendő munkáinkat!

— Ugyan, kérlek, ne csinálj belőlem bolon-

dot, az együgyű álmaiddal! — vágta vissza a nekidühösödött Óváry.

— De ha szavamra mondom neked, hogy ez a tiszta valóság, akkor végre elfogod hinni? Most pedig Isten veled, anyámhoz sietek.

— No, te ugyan szerencsés csillagzat alatt születted és ami még több ennél, nagyon derék jóbarát vagy — felelte végre a megpuhult Óváry. — Ezerszeresen köszönöm neked, édes öregem, hogy rám gondoltál. Mivel mindez igaz, természetesen két kézzel sietek az ajánlatot megragadni. Ttyhuhajja! — rikoltott, nagyot ugorva kitörő örömeiben — micsoda élvezet lesz az a mi művészi utazásunk.

Ernő hazasielt. Szegény öreg asszony jobban sirt a fölött, hogy fiától el kell válnia, mint a hogy örült a fia szerencséjének. A művészi útra induló kis piktor ugyancsak összeszedhette a szónoki képességeit, hogy rá tudta birni a szegény anyját a gróf ur szives ajánlatának elfogadására. Megnyugodott ugyan kissé annak tudatában, hogy fiát egy jóbarát kíséri a nagy világban, meg hát vissza is fognak jönni, a mint mondják, nem sok idő múlva, de azért mégse ment a munka a kezeiben; nagyon reszketett minden ize. Unos-untalan letette a tűt, elgondolkozott és a mint a fia nem nézett oda, hamarosan letörölte az áruló könycespeket.

Egy szép májusi reggelen, bőröndökkel és egyéb holmikkal alaposan megrakott kocsin ért ki a kis piktorok a pályaudvarra. A hangulatuk kitűnő volt, a melyet azonban kissé elfátyolozott Ernőnek forrón szeretett anyjától, Óvárynak pedig élemedett édes apjától való elválása. Útjukat mindjárt az erdélyi hegyeknek vették a hol elég munkájuk akad.

Hagyjuk azonban nyugodtan festeni piktorainkat és térjünk vissza Aradra, a hol Ernő magára hagyott édes anyja nehezen tudott új helyzetébe beletörödni. Fia születése óta nem mult el nap, hogy ne látta volna őt, hogy ne beszélgetett volna vele; mindenüvé elkísérte, Aradra is, az ő kedvéért jött és ime, most mégis egyedül busonkodik az elesendesült kis szobában, gondja azonban mire sem volt, mert a nemes grófnő mindennel ellátta. Valódi ünnep volt a fia után sóvárgó anyának, ha a levélhordót látta az ajtón bejönni. Kétszer kapott hetenkint Ernőtől levelet. Könyttől csillogó szemekkel, boldog mosolylyal betűzgette végig a jól ismert, kedves vonásokat. Ujra meg újra elolvasta, közbe meg félóraig is elnézett a nyugat felé nyíló ablakokból a szomszéd házak fölött. Szive-lelke kísérte a fiát minden

lépésnyi utjában. Elröpült végre lomha ólomszárnyaival a három hónap és két vándor márdár visszatért. Halminé az alkalomból ünnepi díszbe öltöztette a szerény kis szobácskát. Az Ernő dolgozó asztalán, a mely oly sokáig árválkodott, egy nagyszerű, őszi virágokból kötött csokor díszelgett, melynek minden szálát a jó anya szedegette össze. Az öröm könnyei homályosították el a hü jó anyai szemeket, mikor fiának sugár termete, a naptól nekibarult arca, ismét előtte állott. Melegen akarta keblére szoritani, egyszerre azonban ijedten lépett hátrább: Ernőnek ballába be volt kötözve.

— Szent Isten! mi történt? — fakadt ki, mélyen megrendülve.

— Ó kedves anyám, szót se érdemel, felelte Ernő mosolyogva — útközben kissé megsebesültem. Később majd elbeszélék mindent.

Nem győzték egyik a másikat kérdezni. A régi kakukkos óra már rég elkialtotta a tizenkettőt, midőn nyugvóra tértek.

Mindent elmondott Ernő az édesanyjának, csak a megsebesüléséről hallgatott mélységesen, — csak néhány napi türelmet kérek, mondogatta a kérdezősködésekre.

A seborvostól is, aki másnap az Ernő sebének bekötözte csak megnyugtató választ kapott az aggódo anyja.

Az orvos távozása után a kis piktor pártfogójához, a grófhoz sietett, aki láthatólag örült a viszontlátásnak és nagy figyelemmel vizsgálta a két festő munkáit.

— Nagyon sikerült, nagyon szép dolgok ezek, amiket ön nekünk hozott, — dicsérte őt a grófné, férje pedig így szólt:

— Ön és barátja messze fölülmúlták várakozásainkat. Üljön ide kérem és magyarázza meg néhány szóval e vázlatokat — de mit látok? Ön meg van sebesülve?

— Ó, nagyon jelentéktelen kis baj, méltóságos uram — felelte Ernő elpirulva. Az ember néha oly ügyetlen. — Azután megmagyarázta az egyes vázlatoknál az ő sajátos felfogását. A grófot oly kellemesen lepte meg a szép előadás és Ernő tájékozottsága, hogy kérte őt e vázlatok minél előbbi kidolgozására és szívélyes üdvözlettel bocsátotta el.

A gróf és grófné is csak ezen a napon érkeztek meg több napi távollét után, úgy, hogy csak délután tudtak maguknak időt szakítani az összesereglett levelek atolására. A grófnak mindjárt föltűnt az édesanyja kezeirása az egyik borítékon és amint olvasta a levelet, hirtelen elhalványult és látható izgatottsággal olvasta a levelet.

— Istenem, csak nincs valami baj — aggódott a grófné.

— Nagy baj történt édesanyammal a balatonmelléki ősi birtokunkon. Istentelen kezek fölgujtották a kastélyt és szegény édes anyám okvetlenül benn ég, ha a két fiatal festő ki nem menti őt. Szintig mentette meg e két derék ifju nyolcz értékes paripámát és kétezer darab merino-juhót a biztos tűzhalálból. Igazán az isteni gondviselés küldte utunkba ezt a kis piktor. Most már értem a megsebesülését.

— És a nemes ifju eltitkolta ezt előttünk, csak hogy megmeneküljön a köszönetünkől — folytatta ellágyulva a grófné.

Még ugyanez estére meghívták mindkettőjüket vacsorára. Ugy fogadták őket, mint ha csak a családhoz tartoznának. Óváry is felkötve hordozta az egyik kezét. Midőn a gróf hogyletük felől tudakozódott és megtudta az orvosok megnyugtató véleményét, mosolyogva tette hozzá: — Az égési sebek azonban gyakran veszedelmesek!

A kis piktorok pirulva néztek össze; a grófné közbevágott: — Tudunk mi már mindent, csak arra kérjük önöket, hogy részletesen mondják el a tűzveszedelem lefolyását.

Ernő most már engedelmesskedett. Elég részletesen adta elő a tűz terjedését és következményeit, de az öreg grófné és az értékes állatok megmentését csak alig hogy érintette. Az égési sebeket egy családi okmányokkal és értékpapirokkal telt ládikának megmentése közben kapták. Midőn a grófot e kis ládikó sorsa felől megnyugtatták, láthatólag nagy örömet szereztek neki.

— De — folytatta élénken — hogy tudták a juhokat az istállóból kicsalni? Ez állatok megmentése hasonló esetekben nagyon nehéz!

— Kihoztuk a kosokat, a többi aztán magától jött ki ezek után. Néhányuk mégis visszaszaladt, ezeket aztán az istálló maga alá temette. A lovakat Óváry mentette meg úgy, hogy pokróczot borított a fejükre, így aztán nem láthatták a lángokat.

— Hogy jött ön erre a gondolatra? — kérdezte a gróf Óváryt.

— Egy ujságban olvastam egyszer egy hasonló esetet, méltóságos uram, és a szolgálk segítségével sikerült is hasznát vennünk.

— Végül azt sem hallgathatom el, — folytatta Ernő, — hogy a gyujtogatás vádja egy cigánykaravánra hárul, amely az előttevaló napon telepedett meg a kastély közelében. Hogy ezek aztán a veszély pillanatába oda fussanak és mindenfélét lopkodjanak, ezt már

nem tudtuk megakadályozni. Elutazásunk előtti napon el is csiptek három barna ficzkót.

— Holnap elutazom ez ügyben — jelentette ki a gróf — kedves anyámat pedig a tél tamára Aradra hozom.

Bucsuzáskor barátságosan intette őket: — Csak ápolják sebeiket, fiatal barátaim, hogy minél előbb begyógyuljanak. A küszöbön álló télre, ugye bár, van már munka elég.

Igy vált a két jóbarát a grófi ház hálájából a föld két legboldogabb emberévé. Közbenjárásukra még a Csepeli Jósának is jutott dolog. A barátság köteleke csak szorosabbá vált köztük és tanácsban úgy mint cselekedetben segítettek egymást.

Hektor, a nagy szerencse öntudatlan okozója már bevégezte tanulmányait egy szigorú erdész iskolájában. Ernő magához vette őt és kirándulásaiban sok hasznát látta e hűséges állatnak.

Október elején megérkezett a gróf özbeborult édesanyjával akinek miután a családot üdvözölte, első óhajta volt, hogy a két kis piktor láthassa. Midőn ezek másnap megjelentek nála, igazi anyai gyöngédséggel fogadta

őket, őszinte részvétellel tudakozódott hogyletük felől, és hálájának némi csekély jeléül távozásuk alkalmával mindegyiküknek egy kis csomagot adott át.

Mentegetődzésük mit sem használt, el kellett fogadniok az ajándékot. Mindenik csomagban jókora összeg pénz volt.

Ernő egy csinos házikót vett édesanyjának jókora kerttel, éppen olyat, mint amilyenről a jó asszony jó kedvében ábrándozni szokott.

Óváry kifizette elszegényedett atyja adóságait és szintén egy házat szerzett a barátjéé közelében.

Az öreg grófné és Ernő édesanyja már rég egy jobb hazában várnak szereteteikre. Ernő és Óváry még mindig barátságos viszonyban állnak a grófokkal és családjaikkal egyetemben minden nyáron szívesen látott vendégei a balatonparti ujra épített kastélynak.

Ha úgy hárman összetalálkoznak: Ernő Óváry meg a Csepeli Jóska — aki szintén híres festő lett, hát szívesen elbeszélgetnek első művészi kirándulásukról. *Szöblossy F.*

(Vége.)

Fizikai kísérletek.

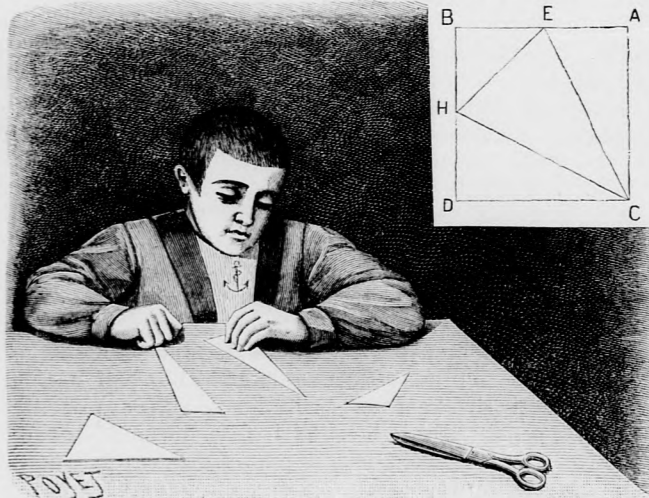
(Az Athenaeum kiadásában megjelent Tom-Tit III. kötetéből.)

Egyszerű darab papírost, mely szabályos négyszög-alakú, három olló-vágással olyan fejtörő feladvánnyá alakíthatasz, mely ugyancsak próbára teszi a barátaid türelmét.

Három igen könnyű vonallal készíted elő. Jelöld meg E pontnál a BA vonalnak, H pontnál pedig a BD vonalnak közepét, aztán vond meg a CE, EH és HC vonalakat. Vágd szét a papírost e három vonal szerint, keverd össze az egyes darabokat és nyujtsd oda valakinek, hogy állítsa belőlök helyre az eredeti négyszöget. Készséggel fog rá vállalkozni, abban a hiszemben, hogy hamarosan összeállíthatja; de mikor próbálgatja, meglepetve tapasztalja, hogy nem olyan hamar sikerül az, sőt jó adag türe-

lemre van szüksége, míg végre célhoz ér.

Ugyan ilyen négyszöget más módon is lehet fejtörő feladvánnyá szétvágdalni. Vonj a négyszög két párhuzamos oldala közt rész-



A szétvágdalt négyszög.

atos vonalat, a másik két oldal közt pedig egyenest, mely függőlegesen metszi az előbbit. Vágd szét a papírost e vonalak szerint s négy darab szabálytalan négyszöget kapsz. Ezeket az avatatlan, csak nagyon nehezen tudja úgy összeilleszteni, hogy az eredeti négyszöget helyre állítsa. A nehézséget legfőképp az okozza, hogy a négy szabálytalan négyszög mindegyikének két-két derék szöge van s ez nagyon megzavarja azt, a ki az előbbi rendbe akarja visszahelyezni a darabkákat.

VEGYESEK.

Emlékünnep. A székesfehérvári kath. főgymnázium önképző köre Vörösmarty Mihály emlékezetét folyó hó 5-én rendkívüli gyűléssel ülte meg. Programja a következő volt: «Hymnus» énekelte az ifjuság. «Honszeretet» Vörösmarty-tól szavalta Réhberger Zoltán, VI. o. t. «Élő szobor» Vörösmarty-tól, szavalta Östör Lajos, VII. o. t. «Vörösmarty emlékezete», felolvasta Nagy Béla, VIII. o. t. «Az elhagyott anya» Vörösmarty-tól, szavalta Falvai Jenő, VIII. o. t. «Búvár Kunst» Vörösmarty-tól, szavalta Pausitz Mihály, VI. o. t. «Az árvizi hajós» Vörösmarty-tól, szavalta Steiner Ödön VII. o. t. «Salamon» Vörösmarty-tól, szavalta Neproszel István, VII. o. t. «Hontalan» Vörösmarty-tól, szavalta Mirkva János, VIII. o. t. «A vén cigány» Vörösmarty-tól, szavalta Vinczay Imre, VIII. o. t. «Szózat», énekelte az ifjuság.

A budapesti VI. kerületi állami főreáliskola Arany János önképzőköre f. hó 6-án tartotta meg alakuló gyűlését Dr. Gerecse Péter vezető tanár felügyelete alatt. A tisztviselő választás megejtetett a következő eredménnyel: Elnök: Opler Hugó VII. o. t. Titkár: Weisz Arthur VI. o. t. Jegyző: Pollák R. VII. o. t. Aljegyző: Roth D. VI. o. t. Pénztárnok: ifj. Kaufmann K. VI. o. t. Ellenőr Hammel J. VII. o. t. Választmányi tagok: Kráhl V. VII. o. t. Renner N. VII. o. t. Schwarcz A. VII. o. t. Schlésinger D. VI. o. t. Lusztig A. VI. o. t. Rendezők: Schmilovits M. VII. o. t. Goitein L. VI. o. t. Leitner M. VI. o. t. Selig A. VI. o. t.

A brassói. róm. kath. főgymnázium önképzőköre folyó hó 5-én gyűlést tartott, melyet Zarugh I. V. o. t. szavalata nyitott meg Petőfinek «A király esküje» cz. költeményével. Ezután Zajzon L. V. o. t. Garay «Kont» cz. költeményét, Koka I. VI. o. t. pedig Petőfi «A távolból» cz. költeményét szavalta. Most a főszerkesztő egy megzenésített népdalt mutat be, melyet el is fogad; szerzője Schneider T. VIII. o. t., a szöveget írta Baráczki B. VII. o. t. Ezt követte Kovácsy J. VII. o. t. szavalata Arany J. «Rachel siralma» cz. költeményével. Majd Bartha L. VII. o. t. olvassa fel a mult gyűlésről visszamaradt történeti értekezését. A szavalók sorát Thiry L. VI. o. t. zárta be Kisfaludy K. «Rákosi szántó» cz. költeményével, mire a gyűlés névsor olvasással véget ért.

A szatmári «Kazinczy önképzőköre» decz. 13-án Vörösmarty emlékezetére sikerült díszgyűlést tartott a következő műsorral: Hymnus, éneklé a gymn. énekkar. A merengőhöz, Vörösmartytól, szavalta Verebi Antal VIII. o. t.

Vörösmarty nyelvezete. írta s felolvasta Csetkovics Miklós VIII. o. t. Szép Ilonka, melodráma, szav. Friedmann Miksa VII. o. t. kíséri harmoniumon Tanódy Endre V. o. t. Főjegyzői jelentés Hatvani Béla VIII. o. tanulótl. Jóslat Vörösmartytól szav. Floutás D. VII. o. t. Honvágy, énekelte a gymn. énekkar.

A szegedi főgymn. önképzőköre decz. 13-án tartotta ötödik rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: Brandstetter Arthur VIII. o. t. «Dugonics drámái» cz. értekezését bírálta Thomay Ernő VIII. o. t.; a dolgozat érdemkönyvbe kerül. Arany: A walesi bárdok. Kiválóan sikerülten szavalta Gönczi Elemér VII. o. t. Becker Mihály VIII. o. t. bírálatát Rozenzweig Miklós VIII. o. t. dolgozatára ellenbírálta Kiss Aladár VIII. o. t. Gyulai: A vén színész. Eléggésikerülten szavalta Hodács Ágost VII. o. t. Milik Lajos VIII. o. t. «A mohácsi vész . . .» cz. dolgozatát bírálta Brommer Ödön VII. o. t., a dolgozat dícséretet kapott. Vörösmarty: Kis gyermek halálára. Sikerülten szavalta Spitzer József VII. o. t. Timina Zoltán VIII. o. t. bírálatát Thomay Ernő VIII. o. t. értekezésére ellenbírálta Eisenstein Rezső VIII. o. t.

Helyreigazítás. Lapunk legutolsó számába egy kellemetlent sajtóhiba csúszott be. Az egyik kép alatt az van írva, hogy Mária Dorottya főhercegnő esküvőjét ábrázolja a welsi herceggel. A welsi herceg helyett *orleansi* herceg olvasandó, mert, mint tudvalevő dolog, Mária Dorottya Fülöp orleansi hercegnek lett a felesége.

A VI. ker. főreáliskola önképzőköre nov. hó 22-én 2-ik rendes ülését a következő tárgysorozattal tartotta: a jegyzőkönyv némi javítással hitelesített. A folyó ügyeknél elnök-tanár úr a tagok figyeimébe a működési kör kiterjesztését ajánlotta, a mennyiben a szabad előadást és rövidebb beszédek elmondását is beleszeretné vonni, annak fontos voltán kívül már csak a műsor változatossága kedvéért is. Kármán «Fanny» hagyományait ismerette Widder Albert VIII. o. t. Szép stílusáért s buzgó munkájáért dícséretet nyert. Cserny József VII. o. t. Szemere «Lukai pap»-ját szavalta el. Halk előadását többen kifogásolták Günther Frigyes VIII. o. t. és Takács Tamás VIII. o. t. bírálata következett ezután «Három nap az Adrián» cz. utleírás fölött. Mivel mindketten elfogadták, a jelgés levélkét felbontották: ebből Langer Károly VIII. o. t. neve tűnt ki. Ezzel az ülés tárgysorozata kimerítettet, miért az véget is ért.

A pápai ev. ref. főiskolai ifjusági képzőtársulat nov. 22-én tartotta VII. rendes gyűlé-

sét Tek. Dr. Kaposy Luczián tanár-elnök ur vezetése alatt. Mult gyűlés jegyzőkönyve felolvastatván, hitelesítést nyert. Vargha Pál bíráló olvassa «Petőfi élete s költeményeinek jellemzése» cz. székfoglalóját. Tudomásul szolgál. Veress István szavalja «Pán halálá»-t Reviczky-tól; szavalása dícséretes, Kosztolányi Zoltán bírálja a 12 sz. «Találkozás» cz. verset; véleményét a választmány elfogadja s a művet megdicséri, szerzője Szánthó Gyula VIII. o. t. Sörös Béla szavalja a «Harminez pénz» cz. költeményt Szász Bélától; szavalása: dícséretes.

A szolnoki magy. kir. állami főgymnázium «Verseghy»-köre november hó 29-én tartotta IV. rendes gyűlését. Szolgyceni Ferenc felügyelő tanár úr jelenlétében, a következő tárgysorozattal: Karkecz Alajos VIII. o. t. a multgyűlés jegyzőkönyvét felolvassa, következik a «Verseghy élete és működése» cz. dolgozat. Bírálják Engel Oszkár s Nagy Dezső VIII. o. tanulók, kik a művet dícsérrel elfogadják. Lelkes eljenzést aratott Mandel Lajos V. o. t., ki a «Madár fiaihoz» cz. költeményt szavalta el. Ez követte a «Honvéd története» cz. elbeszélés felolvasása s bírálata.

A brassói magyar állami kir. főreáliskola önképzőköre 1896. október 3-án tartotta meg I. rendes gyűlését. Az alakuló gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után Inke György elnök VIII. o. t. megnyitó beszédet tartott, a melyben köszönetét fejezte ki a körnek, hogy e hivatal betöltésére őt tették és beszédében munkálkodásra buzdítja a tagokat. Ezután Bobanczu Vazul VI. o. t. felolvasta Hugo Viktor «Elszabadult ágyu» című munkáját, a melyet a kör egyszerűen elfogadott. A vezető tanár ur itt megjegyezte, hogy ezentul felolvasást ne tartunk, mert így nem gyakorolhatjuk magunkat a szabad előadásban, bírálásban stb. Végre szavalt Ringler Aladár jegyző VIII. o. t. Baró Eötvös József «Bücsü» című költeményét egyszerű eredménnyel. A jövő önképző-köri gyűlés programjának megállapításával az elnök a gyűlést felosztotta.

A hódmezővásárhelyi Petőfi önképzőköre szept. 11-én tartott alakuló gyűlésén megválasztattak: elnökké Samu János VIII. titkárrá: Arsenovits Gyula VIII. jegyzőkké: Espersit János és Kovács Ferenc VIII. o. t., pénztárnokká: Nyikos Jenő VIII. o. t. s végül pénztárnokká Bakay Lajos VIII. o. tanuló. A kör ez ideig 10 rendes és 1 rendkívüli gyűlést tartott, okt. 6-án pedig szépen sikerült ünnepélyt rendezett. Elindeztett a kör 38 dolgozatot és 21 szavalatot. Erdemkönyveirást nyert Samu János, Messin-

ger Manó, Arsenovits Gyula, és Vekerdi Béla dolgozataira; jegyzőkönyvi dícséretet: Köpösi Dezső 1 bírálata; határozott dícséretet Köpösi Dezső 1, Varga Imre VII. o. t. 1, Messinger Manó 2, Pató Gyula 1, Lelik István 1, Müller Jenő 1 dolgozatra. Buzdításul dícséretre érdemesített Kádár Dániel, Luszt Ferenc, Simkó, Elemér Schwarcz Gyula 1—1 dolgozata s ezenkívül 5 munka, melyeknek szerzője nem nevezette meg magát. Elismerést nyert 8 dolgozat, visszavetett 4. Szavalatukért határozott dícséretet nyertek: Adler Lipót, 2 izben, Espersit János 3 izben, Geigner Dezső és Weisz Arthur. Buzdításul dícséretre méltatta a kör Adler Lipót, Weisz Arthur, Varga Imre VII. o. t. Nádasky György, Müller Jenő, Köpösi Dezső, Schwarcz Gyula, Daniel Jenő és Palócz Imre szavolatait; határozott elismerést kaptak: Heim Imre Antal 2 izben, Goldmann Mór, Kiss Imre, Kelemen István. A kör legutóbbi gyűlésén elhatározta, hogy nagy költőnk, Petőfi emlékére Petőfi emlékünnepélyt rendez.

Nagyvárad diákok Afrikában. A nagyvárad felső kereskedelmi tanintézet növendékei érdekes tanulmányútra kelnek tavasszal. A tanulmányút 30 napra terjed: a diákok Budapesten, Trieszten, Velenczén, Brindisin, Korfun, Alexandrián, Kairón, Izmailán, Szuzeen, Port — Szaidon, Jaffán, Jeruzsálemen, Kandinán, Aurórán, és Fiumén át, térnek vissza Budapestre. A ritka szabásu keleti utazást Propper János, a nagyvárad kereskedelmi akadémia igazgatója rendezi. Az utazás az ellátással együtt fejenként 400 frtba kerül.

IRODALOM.

Rossz asszony várat veszt. Regényes korrajz a XVII. századból, írta Szathmáry Károly. Történeti elbeszélés, melynek háttérét az a mozgalmas XVII. század képezi, mely a szabadságért folytatott küzdelmeknek talán legszebb jeleneteit tárja fel előttünk. A harc és háború embereivel ismerkedünk meg, a hősiesség dicső példáival, kiket büszkén emlegetnek késő századok is. A díszes kiállítású könyv ára 2 frt 50 kr.

Kurucz világ, regényes történetek II. Rákóczy Ferenc korából. Írta: Tóth Sándor, Kimmach László és Manheimer Ágost rajzaival. Érdekes harcoknak érdekes mozzanatai ezek, kiszakított lapjai azon idők történetének, midőn a politikai hitvallás csak úgy változott, mint a felöltő az időjáráshoz képest. Más város, más úr, — más vidék, más király és bi tudhatta akkor, kinek parancsoljon, kinek engedelmessédjék. Komoly események, melyekben mindamellett a tréfa a

valósággal oly közvetlenül érintkeznek, a hol a fenség-től a nevelésig az a bizonyos egy lépés is csak igen kétséges lehet. Érdekesen és mulattatón leírva Tóth Sándor hivatott tolla által. Az ő történeteit nem szokás elfeledni, szájról szájra jár a jóízű humor, a mi a leírásnál előmlik, de minden tréfa alatt ott van a komoly tanulság és azért lesz a könyv a magyar ifjúságnak egyik legkedvesebb könyve. Kiadta a Révai-Testvérek cég, ára füzve 1 frt 50 kr. Diszkötésben 2 frt 50 kr.

Magyarország lovagvárai regékben. Irta Mikszáth Kálmán. A magyarországi várakok regéinek egész poezise, van a kötetben valódi költői ihlettel feldolgozva. Csak Mikszáth páratlan elbeszélő talentuma volt képes a legendákat és mythikus visszaemlékezéseket, a nép száján élő hagyományokat és a történeti tényeket oly szép formába öltöztetni és az ifjúság felfogási képességéhez mért valóban élvezetdús regékkel gyarapítani honi irodalmunkat. E kötet valóban a legjobb olvasmány serdülő ifjak számára. Ára diszkötésben 3 frt. Megjelent a Révai-Testvérek kiadásában.

Hún mondák. Az ifjúság számára elbeszéli Böngérfi János. Ára 1 frt. E ezimen jelent meg a napokban egy minden tekintetben kitűnő ifjúsági munka. Böngérfitől már nem egy ifjúsági könyv jelent meg. Ugy látszik, szerző előszeretettel foglalkozik a magyar nemzeti történettel, mert tárgyát a hazai törtételemből meríti, érzelmeik forrása a hazaszeretet. Mostani munkája is őseink legrégebbi hagyományait foglalkozik. Tiszta, erőteljes magyarsággal, hű, eleven képeket rajzol az ősi multból. Közbe-közbe Arany János, Tompa Mihály, és Váradi Antal egy-egy odaillő költeménye egészíti ki a prózát. Itt-ott a szerző is megereszt egy-egy hangulatos dalt. Ennyit a belső kiállításról. A tartalomnak megfelelő a külső kiállítás is, amely Stampfel Károly pozsonyi kiadónak becsületére válik. Széchy Gyula és Kiss Lajos 17 sikerült rajza emeli a könyv értékét, melynek papírosa is finom, nyomása tiszta és csinos. — A könyv különben 3. kötetét teszi az Ifjúsági könyvtárnak, melyet nagy gondnal Dr. Szemák István, főgimnáziumi tanár, szerkezt. Ifjúsági könyvtérak és a szülők vegyék meg.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számítási kérdés.

Négy pozitív szám képez egy növekedő számtani sort, melyben a két külső tag szorzata 205 és a két középső tag 493-at ad szorzatul; melyik e sor?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik ér az, a mely Tokajon alul T-Ladánynál szá-

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

kad ki a Tiszából és északnak kanyarodva 40—50 km út után ismét visszatér? Mit alkot a Tiszával?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt azon zsidó király, a kinek az uralkodása alatt a zsidó birodalom két királyságra oszlott? Hogy neveztek ezen királyságokat? E király, kinek az utóda és fia volt s mikor uralkodott?

4. Természetrizai kérdés.

Melyik állat-család az a rágesálók (rosores) rendjéből, melyek tompa pataszerű körmökkel bírnak? Dél-Amerikában élnek? Mely állatok tartoznak ide?

5. Mértani kérdés.

Öt adott négyzetnek oldalai növekedő számtani haladványt képeznek és összesen 65 m. hosszúsággal bírnak, a legkisebb s a legnagyobb négyzet területének összege 19 m²-rel kisebb, mint a többi három négyzet területének összege; kérdés: mi ezen négyzetek mind-egyikének oldalhossza s területe?

Képrejtvény.



Megfejtési határidő: decz. 26.

A 49-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése: **Számtani kérdés:** — 193884 m². — **Földrajzi kérdés:** Tarpatok. — **Történelmi kérdés:** — Don Riego Rafael 1823 nov. 7-én végezték ki. — **Természetrizai kérdés:** Vak egér vagy földi kutya (spalax typhlus). **Fizikai kérdés:** 12 másodperc. alatt — **Képrejtvény:** Az újvilág csodái.

A 49. számban közölt fejtörő kérdések megfejtői: Draveczky Elemér, Lupis Gyula, Domesz József, Hodás Ágoston, Ehrenfeld Jenő, Hegedüs Ferencz, Fekete Miklós, Schmolcz Jenő, Groszman Oszkár, Draveczky Elemér, Fleischman Izidor, Kulcsár Kálmán, Baumann Jenő, Weisz Manó, Marikovszky László, Vig Béla, Lajtos Ferencz, Szendrey Béla, Dénes Bertalan, Ferenczy Zsigmond, Lampert János, Kun István, Bernáth Béla, Lovassy Sándor, Weisz Henrik, Klein Ignác, Kaufmann Sándor, Csarada Kázmér, Nagy Vazul, Kerbler Lajos, Takács Károly, Szilágyi Lajos, Pataky Antal. A könyvjutalmat Domesz József nyerte el Budapesten.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG:	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Soroksári-utca 31.	
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	1 frt.	—		Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.		KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.	

KARÁCSONY.

Jövel, szent karácsonyeste, jövel! A gyermekek ünnepe vagy te, a nagy, isteni gyermekek születése, aki boldogságot — békét hozott a világnak. Mi, akiket az élet küzdelme hány-vet, a kik nem találunk tűzhelyet, hova fáradt fejünket lehajthassuk, tán mi is megnyhülünk — legalább lelkünk mélyén — egy pillanatra, s gyermekeké lehetünk újra, újra. Talán mi is megtanulunk még egyszer remélni, bizni, s a fényözönben tündöklő fenyőnek kiszüremelő világosságában, boldog családi hajlékok ablakánál meg-megállva, a mi szívünket is megdobbantja a mindennél drágább ajándék, amelyet ő, az isteni gyermek hozott a világra, a hit, hogy amit el nem érhetünk itt lenn, ott fönn egykor megtaláljuk, a hol nem lesz gazság, önzés, harez, gyűlölet, csak jóság, csak béke, csak szeretet. . . . Oh, hadd legyünk egy pillanatra Heine fenyőfája, mely egyedül, zord szirteken áll, vihar szárnyától verdesve, s némán, mozdulatlan, örök tavaszról, enyhe napsugárról álmodik. . . .

Mit ér, hogy sokat, sokat tudunk, ha nem lettünk boldogabbak és lelkünk zománca, ártatlansága letörölve, egyszerű, gyermeteg hite széttépve! Elhagyom ezt a kort és a mult árjába merülök, s megyek, megyek rég letűnt világokba, mikor még kevesebb volt a tudás és oly végtelenül sok az oadaó, az élő hit, melyről írva van, hogy hegyeket bir egy helyről a másikkra áthelyezni. . . . Emberek voltak akkor is; szenvedtek sokat; de tudtak szenvedni, — volt miért szenvedniük.

Előttem nyitva állanak százados könyvek és megdöbbenve olvasom:

— «Egy időben, mikoron Szent Margit asz-

szony hallgatnája szent Jakab mártírnak kinját, miképen ez szent mártírt izenként metélték, vagdalták volna el a pogányok Krisztusnak hitiért: meggyulada az mennyei jegyesnek szerelmében és monda az ő társának, soror Alinchának, Ajkai Péter urnak leányának: vajha akarta volna az úristen, hogy én voltam volna az időben ez világon és metéltettem volna izenként, foltonként az én uram Jézusnak szerelméért úgy, hogy az én kinom sok ideig lett volna!»¹⁾

— «Tiburezius vitézt is megfogák és kényszeríték, hogy avagy áldozzék, avagy mezitelen lábbal eleven szézen járjon. Ki mikoron bátorsággal rálépek. . . . monda: Láttatik énnekem, hogy szép rózsavirágokon járnék a mi urunk Jézusnak nevében.»²⁾

Mily boldog, a ki szenvedni tud a kinek van miért szenvednie; mily szerencsétlen, a ki szenved, mivel szenvedés az élet és nem tudja miért hordozza súlyos terheit. A nyomorultak öszzerogynak igájok alatt és nincsen vigasztalásuk, csak az, hogy mindennek vége; de te, isteni gyermek, édessé teted szegényeid nyomorát, betegjeid fájdalmát, a rabok és üldözöttek szorongatását, gyönyörűségessé magát a halált, megtanítván a te szolgálódat, hogy mindeneket a te nevedben és teéretted és híven viseljenek, te lévén a keserűségnek örök jutalma. És fölhangzik az erény tiszteletré méltó nagy hirdetőjének százados szava: «Mikoron megyünk és az helynek kapujára szózatunk és a kaputartó jó haragván s mond:

¹⁾ Margit legenda.

²⁾ Erdy-codex, 197. l.